

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona

Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. 2 rals al mes.

Fora. 8 " trimestre.

Un número sol. 0'20 ptas.

Anuncis á preus convencionals.

Se compran sellos usats de correus, colleccions y correspondencia antigua ab sellos usats, particularment del any 1850 al 1870.

Dirigirse á Barcelona á D. Joseph Fernández Brabo, Corts, 132--2.º--3.ª. Informes en la Administració d' aquest periodich.

OBRAS NOVAS DE MOSSEN JACINTO VERDAGUER

**San Fransech.—Jesús infant
Flors del Calvari**

De venda en las principals llibrerías.

Gran Café y Restaurant Colon.-Barcelona

Cuberts á 2'50 ptas. á escullir 3 plats de la carta (ó 4 sense escullir), 3 postres, pa y ví.

També s' atmeten abonos á preus ventatjosos. Servey esmeradíssim. Concert totas las nits per un **QUINTETO**.

VIII

Perque, temerari es, y no retirém la paraula, exposarse á construir un nou Hospital sense tenir la seguretat ferma de que ab ell se va á satisfer una necessitat que reclama prompta é ineludible satisfacció; y lo que es mes encare, de si verdaderament es aixó lo que Sabadell necessita tocant á Beneficencia pública.

Las rahons alegadas fins are, se refereixen tan sols á cassos particulars, y com que ja es cosa sabuda que las excepcions no fan regla general, sino que la confirman, d'aquí ve que cal estudiar las cosas baix un punt de vista utilitari y fixar be los conceptes pera fer alguna cosa profitosa; puig de cap manera podém compendrer, ni menys creurer, qu' una volta construit lo nou Hospital, cambien las condicions y modo d' ésser de Sabadell: perque 'ns sembla que si fins á la fetxa no 'ls hi han entrat ganas á n' els sabadellenchs de pensar ab la falta qu' un dia los hi podrà fer la Santa Casa, menys hi han de pensar d' are en avant, dadas las condicions económich-socials de nostra ciutat (1), a no ésser (y tal volta sia aixís) que nostres *hospitals*, sangrantse ab salut, com s' acostuma á dir, hagin pensat: «quant veigin que no 'ls hi queda cap recurs, de bon grat ó per fors, anirán los malalts sabadellenchs al Hospital visi lo rumbo que van prenent las cosas d' Espanya.»

Si fos aquesta la manera com pensessin los *enamorats* de la seva idea, poden estar ben segurs de que no 'ls negarien pas la rahó, la tindrian tota; per quant anys fa que *D. Joan de Robres* (llegeixis los governs que patim), treballa per aquest fi: fer pobres y mes pobres fins á no deixarlos *blanca en el bolsillo* com diuen los fills de Castella; menjantse las gallinas en hoch

(1) Y menys aré que s' ha privat lo mendicar pels carrers y s' han allanyat los pobres forasters.

de menjar-se 'ls ous, com digué, ab frase molt gràfica y expressiva, dos anys enrera en lo *meeting* de Bilbao, nostre bon amich, lo distingit fabricant d' aquesta ciutat y sabi economista, don Joan Sallarés y Plá.

Verdaderament, si fos aixís haurían dat en lo *quid*; solzament que are 'ns assalta 'l temor de que 'n aquet cas tampoch los hi serviria pera sos fins l' *objecte* dels seus anhels; perque empobrida la nació, faltat tothom dels recursos mes indispensables, no hi hauria medi ni de sostenir lo nou Hospital ni menys de mantindre los malalts pobres acullits, dada la manera molt expedita de ferlos desapareixer, resultant, per tant, inútil lo que tants desvels ha costat á tots los que no s' han volgut pendrer lo insignificant trevall d' investigar, si es ó no convenient, dotar á Sabadell d' un Hospital que supleixi los defectes del actual.

Deixantnos de digresions y anantnos al assumpto de que volém parlar en lo present article, lo millor, en nostre sentit, fora estudiar lo modo d' ampliar, fins allá ahont ho permetín las condicions del edifici y del terreno, nostra Casa de Caritat. Extensa es la *manzana* que ocupa, bastant grant l' edifici y sobre tot te una situació que tal volta es la millor que pugui tenir cap altre de Sabadell.

Tingut aixó en compte, creyém qu' alguna cosa 's pot fer y no solzament ho creu qui aixó escriu, sinó que 'ns consta d' algú y d' alguns, qu' avants eran partidaris del Hospital nou y que avuy comprenent lo innecessari del mateix, opinan y decididament pensan que 's deu haver de fer alguna cosa 'n lo sentit d' ampliar l' Hospital actual, millorar sas condicions y posarlo en l' estat que á la una exigeixen la caritat y la decencia; cosa per altra part anys ja reclamada y may degudament atesa ab la sollicitut qu' hauria sigut menester. Ab tot, avuy sembla que la rahó 's va obrint pas, y sembla també que la junta actual te ganas de fer quelcom de bo, posant en práctica l' ampliació del edifici construint los dos trossos de galería adossats als cossos laterals, quals extrems donan al carrer del Convent.

Molt se guanyará ab aixó y moltíssim guanyarán los malalts del departament d' homens y las nenas y donas que treballau

en l' obrador de la Casa per lo nou esbarjo que se 'ls proporcionarà; però som d' opinió, encare que res entenem respecte á obras, ni arquitectura y sols parlóm per sentit comú, que la millora qu' avuy se porta á cap hauria sigut completa, si en lloch dels dos trossos de galería en construcció, s' hagués projectat una galería com la que mira al pati de Ponent, perque fet aixís, á mes de lo que aumentaria la capacitat del edifici, defensaria lo cos central de nostra Casa de Caritat de las inclemencias y humitats de Llevant y es conseguirían dos cosas mes: la conservació del edifici y la uniformitat de temperatura tan beneficiosa sobre tot en las épocas del any en que aquella ofereix mes oscil·lacions.

Després de lo qu' acabem de dir qu' era necessitat imperiosa que temps ha demanava satisfacció y que gracias a la activitat de nostre amich lo senyor Altura, avuy ja 's pot dir qu' es cosa feta; una de las cosas que nosaltres procuraríam, si fossim de la Junta de la Casa de Caritat, fora estudiar la manera d' alleugerir las *enfermerías* del Hospital pera que sols hi entressin los malalts qu' ho sollicitessin y que fossin verdaderament tals. A aquest fi, estudiariam lo modo de construir dos locals, un á cada extrem-ponent, dels dos cossos laterals, que servissin d'*enfermerías* pera 'ls assilats, en la forma següent: un que fos prolongació del dormitori de noyas de la *Sala de S. Joseph* y un altre que ho fos de l' *enfermería de donas*, donántlos hi als dos cabuda proporcional al nombre que, segons càlcul aproximat, se suposés d' assilats malalts. Ben estudiat, nos sembla que no fora de molt cost y deixaria lliure, desahogat é independent (1) aquest projecte, al Hospital, sempre y quant se tingui present, y s' estudihi la manera de treurer los inválits de las duas *enfermerías*, que son los que sempre las ocupan y respiran l' ayre tan necessari als pobrets que, postrats en lo llit, son presa de la febre ó de llarga malaltia.

L' assumpto dels inválits, *Deo favente*, será objecte del article pròxim.

LO BATXILLER DE VALRÁ.

(1) L' entrada als dos locals qu' acabem de proposar, un pera assilats y altre pera assiladas, podria ésser molt be per cada un dels extrems laterals en la galería que mira á ponent.

SECCIÓ POLITICA

L' Exm. senyor Ministre d' Hisenda don Joan Navarro Reverter podrà anar escàs de certes qualitats, pero d' agraïment no n' hi falta.

En son últim viatge à Catalunya y durant sa curta estada à Barcelona, lo jefe dels proteccionistas espanyols, (segons barbaritat d' un diarista conservador) fou hostatjat en casa de don Francisco Sert y Badia, qui; ab un desinterés à tota proba, no reparà per obsequi mes ó menos.

Y en aquest mon, diguin lo que vullguin los materialistas, tart ó de hora 's recompenau las bonas obras.

En prova d' això que segons hem llegit en los periòdichs barcelonins à instancias de 'n Navarro Reverter s' ha concedit la creu blanca del Mèrit Naval al referit senyor Sert y Badia.

Naturalment que si la cosa 's profundisa sembla que no fa gayre guerrero pagar los obsequis terrestres ab creus de Mèrit Naval.

Pero fills, cada hu te 'l seu modo de matar pussas.

Hi ha qui paga tornant l' obsequi, hi ha qui paga ab diners y qui paga ab dinadas y fins qui paga ab creus com aquell personatge *De la terra al sol*.

'S veu que n' hi havian de fetas.

¡Y posats à donar creus que hi fa que sigui naval, ó terrestre, ó militar ó torrencera!

Be prou ho diu 'l ditxo: *Haz bien y no mires à quien*.

Dona creus y no miris per qui serveixen.

Y al cap y al fi no ha sortit pas tan estrambòtica la concessió de la creu blanca.

Si en Sert va tractar à 'n Navarro à cos de rey durant sa estada à casa seva, pot dir que li surt aquest Mèrit naval car.

Naval car ó carnaval es una mateixa cosa.

Los conservadors se 'ns tornan progressistas.

Nada menos que *La Epoca*, el *sesudo órgano* del senyor Cánovas del Castillo de- mana que 's declari himne nacional al *pasa-calle* de la zarzuela Cadiz.

A la vejez... viruelas.

Vaya, vaya, con La Epoca y quin modo de rejuvenirse.

Ja 's coneix, ja, que alló ho va escriure en ple carnestoltas.

Quina llàstima que no 's vestís de miliciano, ab lo morrió decantat y marcant l' *uno, dos*, anés cantant pels carrers de Madrid:

¡Viva España!

¡Viva!

Que viaan los valientes

Que 's quedan à Madrid.

¡Ja, ja, ja, pobres conservadors y com repapiejan.

Sort que ja han acabat las obras del nou edifici de Sant Boy que sino no sabriam pas ahont colocalos.

*
*
*

Per are gracias à Deu, lo govern no s' ha atrevit à patrocinar tan solemnissima tontería.

Pero en cambi, p' fer callar la *opini3n p3blica*... de *La Epoca*, ha concedit la creu del M3rit militar al compositor Frederich Chueca autor de la polka, *p3ssa calle*, himne 3 lo que siga.

Una altra creu y van dos ab poca estona.

Tant de militar te l' un com de naval l' altre.

Sembla mentida que aixis se burlin del m3rit dels militars y dels marinos.

Que fan aquestos *cuerpos* que permeten tals ofensas a su *esp3ritu*.

Los peri3dichs de Barcelona comensan a publicar las llistas del *encasillado electoral*.

Com si diguessim lo *men3* del gran xefis tupinayre que vol servirnos 'l govern.

Va a comensarse la comedia.

La empresa ja te la *claque* designada, los c3michs se reparteixen los papers, los tramoyistas preparan las mutacions y 'ls autors ja 's frisan per cobrar los drets de representaci3.

Falta sols que 'l p3blich se prepari a pendre asiento.

¿Que be estaria que no hi assistis ning3, que 'ls deixessin sols, completaments sols, en los bastidors de la pol3tica!

Y alli que trepitjin consciencias, que falsifiquin actas, que escarneixin lleys, que vulnerin constitucions....

Mentres los soldats espanyols enll3 del mar moren del v3mit, de las balas y del matxete, per culpa de las concupiscencias de tants farsants com s' han apoderat d' Espanya.

LLUYTA DE RABADANS

En que qued3m, gest3 'l pais en situaci3 de fer unas eleccions?

¿Es per ventura urgent y necessari la consulta al cos electoral?

De que 's tracta, ¿de coneixer las aspiracions de la naci3 3 de nombrar los qu' han de secundar a C3novas?

¿Y qui afirma que de las urnas sortiran conservadors en majoria?

¿Qui te 'l secret d' eixas urnas a las quinas se convoca als espanyols pera que exerceixcan lo mes sagrat de tots los drets?

O, ¿quina farsa y quina comedia es la que representan los grans embusters de la pol3tica?

L' espectacle que est3n donant los rabadans de la pol3tica espanyola es altament desconsolador y appena l' 3nim mes esforsat. No ja estadistas de volada ni pol3tics d' algun m3rit, ni sisquera espanyols semblan los que fan assistir a aqueix desditjat pais a una tal moxiganga. ¿Quins respectes nos han de guardar en Europa, ni quina consideraci3 en lo mon al cont3mpl3rnos fins a tal extr3m rebaixats?

C3novas y Sagasta, cada un desde son encumbrament inconcebible, f3 20 anys que jugan sens parar ab la fortuna y 'ls destins d' un poble, y quan tot los convida a retirar-se y viurer en la hist3ria se 'ns presentan com dos ambiciosos de baxa estrofa, com dos pinxos que 's disputan lo

que no 'ls pertany ni degueren haver alcançat jamay si existís verdader patriotisme.

Cánovas y Sagasta son lo símbol de la ruina nacional; l' un y l' altre ab sa política adotzenada y de disbauxa han cristallísat un una burocràcia tan estupenda, qu' en aquest país s' ha perdut tota noció de moral com també tot sentit étich en la direcció y gestió dels negocis públichs. Lo pugilat dels *grrrrrans* fulanos té molta semblansa ab la lluyta de galls, los quefes dels partits turnants baixant fins á l' arena del Circo de las petitesas, resultan molt per sota del caciquet forá qu' escamoteja un acta ó falsifica y trampeja pera seguir mangonejant son poblet.

Y després se diu y s' escampa als quatre vents que Cánovas y Sagasta han fet declaracions importants, y qu' han estat eloqüents!

Y després se 'ns vol fer empassar la bola de que son uns patriotas y que 's sacrifican exercint lo poder en circumstancias tan graves com las presents!

Donchs, ¿á quins se deuen exas circumstancias sinó á exos *grrrrrans* embaucadors polítichs?

¿Quí, sinó en Cánovas y Sagasta son los que fá 20 anys venen monopolisant en absolut lo poder?

La guerra de Cuba, com la fonda crisis económic, com la immoralitat administrativa, com lo desordre y 'l despilfarro... á ningú més que á Cánovas y Sagasta 's deuen. Ni l' un ni l' altre tenen plans ni medis pera curar los mals de la patria, ni Sagasta ni Cánovas saben que fer en los conflictes polítichs, financers y económichs que 'ns afligeixen. Aquí los partits que dirigeixen aquets ciutadans no tenen opinió, bon goig si comptan ab mesnades de xucladors que com Sagasta cauhen sobre 'l pre-supost y ab gran voracitat lo devoran.

Per axó la gran massa nacional que trevalla y paga permaneix indiferenta devant d' aquesta lluyta per lo poder que sostenen descaradament, Cánovas y Sagasta.

Ab dissolució de Corts ó sense ella, correm al daltabaix mes espantós sense que s' ovi 'l modo d' evitarlo.

Mentres no 's puga interrompre 'l torn pacífich, res farém ni res conseguirém.

Cacichs y falsificadors per alt y per baix per devant y per darrera... En aquestos moments los tupinayres ja s' entretenen en esmolar las armas de combat y las *raspaduras*.

¡Quina vergonya!

Del «Diario del Comercio».

PER LA LLENGUA ÉUSKARA

Las Diputacions basco-navarras no fan com las de las quatre provincias catalanas que 's recordan poch de que 'l milló y vuytcents mil ha-

bitants que representen parlin una llengua diferent de la castellana. Las Diputacions d' aquella terra éuskara, que es la de las tres Provincias Bascongadas y del antich Regne de Navarra, y á proposta, com recordarán segurament los nostres lectors, de la de Guipúzcoa, tractan d' efectuar totas las gestions que sían necessaries, á fi de conseguir que s' exigeixi als Mestres y Mestras que hagin de regentar las escuelas del país bascongat, lo coneixement de la llengua éuskara.

Per la importancia innegable que té, per lo patriotisme que demostra y per las elevadas consideracions que conté, moltes d' ellas d' exacta aplicació á la nostra terra y que tant haurian de servir d' ensenyansa á las Diputacions de las provincias en que ha sigut trossejat lo nostre Principat, traduhim á continuació alguns dels párrafos mes importants y d' interès mes general de la comunicació enviada per la patriótica Diputació Foral ó Provincial de Nabarra, á la de Guipúzcoa, en contestació á la que li havia aquesta enviat sobre dit trascendental assumpto.

«Excm. senyor:

Aquesta Diputació s' ha enterat ab imponderable complacencia del erudit y patriótic informe emés per la Comissió de Foment de V. E. y aprobat en sessió de 12 de Novembre del any passat, referent á que s' exigeixi als Mestres y Mestras que hagin de regentar las Escuelas del país bascongat lo coneixement de la llengua éuskara.

No podia donar V. E. proba de sollicitut que recaygués sobre assumpto més grat á la Diputació de Nabarra, la qual per la conservació y llustre del milenari idioma bascongat experimenta aqueix fondo y dolcíssim sentiment ab que 'ls bons fills contemplan las cosas que íntimament afectaren á sos pares y constitueixen lo tresor de venerables reliquias familiars.

Be ha fet V. E. al solicitar lo concurs d' aquesta Diputació—que era tant com obtenirlo—invocant los titols de primitiva germanó, expedit baix lo sagell soberá de la naturalesa, fehacents sobre tot, en lo rasgo comú del idioma, que á tots los basco nabarros nos designa á pesar de las fronteras y aperiatus mudables de la historia.

Un dels reys més ilustres que s' han assegut en lo trono de Nabarra, lo preclar monarca don Sanxo 'l Sabi, en document solemníssim, al explicar lo significat de certas paraulas bascongadas que encara avuy surten de llavis de nostre poble, anomená al basch *lingua navarrorum* (llengua dels nabarros) rendint tribut á la veritat pera que may poguessin esborrarla las mudansas del temps. Y llengua dels nabarros era y com llengua genuina dels nabarros ha de ser considerat sempre, l' idioma que creá 'l nom gloriós d' aquest Regne y desde 'l Pirineu al Ebro, lo de major part de las ciutats, vilas y pobles, y com altras tantas incommovibles fitas de terme, distingí ab arrels éuskaras las montanyas, rius, boscos, valls y termès, incorporant la llengua á sa terra y sustrayentia d'

aquesta manera, á las reivindicacions de somniadas y per gracia d'aqueixa llengua, desmentidas conquistas.

Al procurar, en quant pugui, l'establiment de midas que 's proposin la conservació del idioma éuskar, aquesta Diputació entén perpetuar tradicions que son honra puríssima del poble á qui representa. No olvida la Diputació, ans bé per aixó 's congratula, que un nabarro, Beltrán de Echepare, fou lo primer que l'any 1545 escrigué y publicá un llibre de poesias bascongadas, y que altre nabarro, Pierres de Axular, compongué la obra mestra de la literatura éuskara, lo famosíssim Geroko Gero, ahont lo llenguatge censurat de «groller y bárbaro que no reb elegancia», se revestí de la elocuencia clàssica y tan fácil y ajustadament traduhí los aureos períodes ds Sant Joan Crisóstom, com los clars pensaments del diví Plató.

Puig ab tot aixó, lo mérit propi de la llengua es lo motiu que menos mou l'ánim de la Diputació de Navarra á prestar son concurs als nobles propòsits de V. E. fins regoneixent que obliga molt la alabansa y admiració dels estranys que tindrian justa causa pera vituperar y tirarnos en cara nostra incuria. Perque 'l vascuence, es ans que tot y sobre tot cosa nostra, patrimoni he editari, rasgo preciós ab que 'ns distingí la má pròvida de Deu, neralt que no erronqueix per cridar de continuo, nostra inviolada independència als quatre vents del horisó, y si per procurar la seva conservació bastaria 'l *natural respecte dels homes á la antiguitat*, nos hi obliga 'l patriotisme y ademés lo respecte al dret.

Lo llenguatge es la expressió fonética del pensament, la relació entre 'l só y la idea pertany á l'ordre misteriosíssim de las operacions de la naturalesa. No solzament las rassas fonamentals, sino fins las sevas varietats solen estar en possessió d'un idioma propi, y quan sembla que una llengua va á conseguir son universal imperi, ocorren aconeteixements imprevistos que ho fraccionan, tal succehi ab la descomposició del llatí imposat per las legions romanas y després suplantat per las modernas llenguas romances. Es que la naturalesa vol la diversitat d'idiomas.

Cada poble te 'l seu que expressa la seva consciencia colectiva. Ab ell parla l'home á la seva mare, á la seva esposa y á Deu. Ressona en la llar y en la plassa pública, comunica 'ls efectes familiars y exposa 'ls complexos negocis del Estat. Es la cadena d'or que uneix á las generacions: es la tradició viva. Representa la veu de la sanch que arriba desde 'ls remots ascendents als tendres nets. Perdre la llengua propia es obrir un abim infranquejable entre 'ls progenitors y 'ls descendents, destruhir la trama de la conexió social é histórica, desnaturalisarse y cambiar d'ànima.

Lo poble basch navarro, com tots los pobles del mon, te dret perfecte é indiscutible á la seva llengua.

La arrel d'aquest dret se troba en la personalitat humana que las

lleys han de respectar y amparar. L'idioma particular, rasgo capitalíssim y distint d'aqueixa personalitat y medi preordenat á la seva projecció en l'espay y 'l temps, lo ha rebut l'home de mans de naturalesa y constitueix un bé del individu y de la comunitat social mes intim y sagrat que la propietat civil en tots los pobles respectada. La ley que s'interposi entre 'l pensament y la manifestació natural d'ell invadeix la esfera espiritual y lliure de la idea, destrueix l'estatut de la personalitat y mereix lo dictat d'iníqua.

Si al home no li ha d'ésser permés parlar son idioma matern, precis será confessar que careix de drets y que l'Estat es omnipotent.

En un ordre de consideracions més ample, l'Estat que s'arrogui la facultat d'assegurar la preponderancia d'una de las llenguas regionals, encare que sia la més entesa dintre de la nació, ab perjudici de las demés, qual aniquilament persegueix conjuntament, ja invoqui 'l profit de la comú cultura, ja una mal entesa unitat mecànica y externa, 's rebaixa á instrument d'hegemonias injustas y causa notari agravi á la germanat nacional.

La Diputació de Navarra, atenta á conservar rasgo diferencial tan tipich y d'herencia tan antiga é ilustre com es la llengua vascongada, ha acordat gestionar prop del Govern de S. M. la declaració preceptiva de la ensenyansa del vascuence en las Escolas del territori vascongat.

Obliga á aquesta Diputació á apartarse algun tant en la forma de las conclusions del dictamen aprobat per V. E. la necessitat de deixar á salvo als Ajuntaments de la provincia la tribució foral del nomenament de mestres que en los termes proposats per aquixa Corporació pogués créures renunciada y la conveniencia d'refermar lo dret de nostre rassa á son propi idioma, principi de més ámplias reivindicacions.

No haurá de ser aixó motiu pera rompre la unitat en la gestió de las Diputacions germanas.

Ab la formula adoptada, qualsevulla que sia la autoritat revestida ab lo dret de nombrar los mestres, autoritat que per fur tenen aquí 'ls Ajuntaments, haura d'exigirse á las personas que hagin de regentar las Escolas, com á condició ineludible, lo coneixement de la llengua nostra com se demana en la lloable y patriótica moció de V. E.

Mostra ab exemples copiosos, l'informe aprobat per aqueixa Corporació, que en las nacions cultas d'Europa, han lograt las llenguas nacionals, aquell respecte que nosaltres tenim dret á obtindre pera 'l bascongat. Ni fins las lleys de la Nació espanyola deixan de oferir precedents anàlechs, discretament aduhits per V. E. Y encare que á primera vista pugui semblar tal vegada que la ley d'Instrucció pública oposa un obstacle irremovible á las aspiracions de la Diputació, no es menos cert que en alguns de sos preceptes, singularment en son article 74, s'hi troba fonament pera demanar la reforma proposada, sense necessitat de recorre la vía legislativa, més difícil, llarga y contingent.

Si V. E. ho creu aixís y l' ajudan las Diputacions d' Alava y Vizcaya, podrian desde are iniciarse las gestiones colectivas que V. E. indica en sa comunicació de 25 de Novembre últim.

Deu guardi á V. E. molt anys.—Pamplona 11 de Janer de 1896.

La Diputació de Navarra, y en son nom: *Eseverri*.—*Pere Uranga*, Secretari.

L I T E R A T U R A

LA DAMA NEGRA.

El naixement del fill de la Tuyas acabá d' influir en la duració d' aquell armistici. Era 'l primer, y resultá un noy; poderosos motius abdós pera atreure exclusivament l' atenció de mare y ávia, més que més en quant el peu d' en Siset millorava d' hora en hora... Are que per la ròbeta, are que pel nom, are que pel bateig, que sino hi gastavan mes boato no era pás per no tenirne de picats, sino perque ab la marfuga de 'n Siset, l' humor se 'ls en havia anat en orris, aixís se 'ls passavan els dias...

La *dama negra*, en tant, combinantsho ab son promés, ja s' amania pel casori... Aquella flor de cementiri, aquell ser nascut á l' ombra d' un crim y migradament llevat per la cogula de las preocupacions, es manifestava á la fi, rumbejada per l' amor, ab tota sa natural pompa... Sos ulls lluhian mes; s' enrogian encara més sos llabis; el color trencat de son rostre, semblant á sucre rossench, s' anaba acolorint, acusant la efervescencia de la sang, que lliscaba, desde sa rehabilitació ab mes llibertat, desbordantseli fins als poros; y son cos, agensat ab algun llasset, púdica y modestament colocat, y afavorit un xich per las modernas etxúras, es manifestava ab tota sa esbeltesa.

Es casarian sens soroll, sens pretensions; com els semblava que 'ls convenia... Alló d' allargar el bras mes que la mànega no se 'ls assentava de cap modo... Si tenian quatre cuartos, si á cópia d' estalvis y d' empassarse feyna, no reparant en l' hora de menjar y excursant las de dormir, reunían en comú uns cent duros, se 'ls necessitavan pera la botiga... Pera la botiga de mes avall, la del cantó, qu' estava á punt de desllogarse... Y en quant á joyas... com no passen d' un goig pels ulls, es mirarian las dels aparadors, y 's ferían compte de qu' eran sevas... La mellor joya fora sa botigal...

El desllogarse aquesta sobtadament precipitá llur casori... L' Avi de la *dama negra* s' arribá fins á la Caixa d' *ahorros* y, amonestant paternalment á n' el Sastret y sorprenent á sa neta, 'ls feu vessar la mesura... «Teniu!... No repareu!... Son els estalvis de ma vida!... L' ocasió s' ho porta aixís, aixís ho vol l' etzar; y en vostras mans el poso, segur de que treuran brotada... Vosaltres ab el joch del casori vos hi aposteu el cor; jo, pera que veyeu si us estimo, encare faig mes, m' hi aposto 'l cor y 'ls interessos... Vull que la vostra sort sia la meval... Enteneu?...

El Sastret s' enèrni y encaixá ab las sevas sas mans; la *dama negra* plorá; mes, ab un plor tan suau y dols; qu' adhuc á flór de llabis se li dibuixava el somriure.

Pochs dias aprés y reclosos dins un parell de cotxes de plassa, s' arribavan fins á S. Cugat, ahont ab els testimonis del escolar major y un dels feynaders de la rectoría, además de la familia y per tota cerimonia, s' enllasaren pera sempre...

Una setmana mes tart sorprengueren á tot el barri ab la inauguració de la botiga... «Ja s' han casat!»!...—es deyan,—contemplantse'ls desde 'l dintell de la porta, per entremitj de las penjarellas de gechs, calsas y brusas, junyidas de dalt com un dosser y rossegants de baix com á cortinatjes, que reduhían 'l buyt de la entrada.—¡Bon punt!... ¡Sembla que'ls anirá bé!...—hi afegían els curiosos, tot llambregant pel fons de la botiga, derrera quin taulell s'hi enfeynava 'l sastret ab las tisoras; en tant la *dama negra*, junt ab un aprenent y una fadrina, arredossadas en el vetlladoret y redoltadas arreu de pessas, hi feyan corre l' agulla...

Y tant escayent es presentava als ulls de tothom aquell Bazar de menestrels, modest en apariencia, com ornamentat sencillament, mes assurtit de robas en tal abundancia, que tots li auguraban una bona fi.

JOAN PONS Y MASSAYEU.

(Continuará)

NOVAS

No tenen preu las següents paraulas de *El Imparcial* parlant del derrer estreu d' en Feliu y Codina:

«Descansemos una vez de las tristezas del teatro del Norte, huyamos de esas sobras de *restaurant* francés que nos sirven recalentadas é insulsas, tiremos á un lado la dramática de matemáticas para gozarnos en la contemplación de cuadros españoles, de hombres por cuyas venas corre la sangre de nuestros padres, que van encolerizados á la muerte mientras el cielo alegre y los exhuberantes campos sonríen. *Cuando España haya perdido los toros y las navajas, habrá más civilización, pero no habrá España. Feliu lo impedirá por ahora* defendido por las dos bravas hembras, María del Carmen y Dolores.»

Ja ho veuen: es cuestió de conservar, costi 'l que costi, aixé dels *toros y navajas*, perque 'l dia que desapareguin no hi haurá Espanya. Ab tot y que hi haurá més civilisació.

¡Quina confessió més preciosa en boca d' un *hidalgo*!...

En ella hi ha tota la política castellana vista desde 'ls bastidors. Embutir al poble, fomentar sos mals instints, rebregarlo pel salvatjisme més infamant y ofegar tota iniciativa noble y digna, perque no 's perdi lo carácter *español* que te per lema: *toros y navajas* y ab aquestas duas mar-

cas típiques d' una rassa inferior y ociosa, quixotejar per aquestos mons de Deu essent l' escarni de las nacions civilisadas.

Aquesta es la Espanya dels castellans. Nosaltres no hi tenim res que veure; ni ho som ni volém serho. Ben al contrari, nos declarém contra 'ls toros y navajas y á favor de la civilisació.

Y en quant á si 'l nostre compatriota en Feliu y Codina, *impedirà* la civilisació d' Espanya, casi podem assegurar al *Imparcial* que no s' ho ha proposat. Si algun valor social te la obra purament literaria d' en Feliu y Codina, es posar de manifest los rasgos típics y genials de cada regió... ¿per unir? no, per separar, per *regionalisar*. Si la diversificació no resultés diríam que es culpa del autor.

De tots modos tenim los nostres duptes sobre 'l valor *social* y encara més sobre 'l valor *español* del teatro d' en Feliu y Codina.

—Alguns admiradors del més popular autor dramàtic del renaixement català, lo malaguanyat Frederich Soler y Hubert, están trevallant ab molta activitat pera erigir un monument á sa memoria.

Lo punt d' emplaçament, en cas de realisarse tant lloable idea, segurament será la plassa del Teatro, de Barcelona.

—Segons se diu, es molt probable que proxíament torni á Barcelona pera donar un' altra série de concerts, la Capella Nacional russa, notable orfeó que actualment dirigeix la distingida esposa del senyor Slavianski d' Agrenef, y á la que tant deuen estar agraïts tots los devots del art català, per lo que contribueix á estendre lo coneixement dels tant hermosos com per desgracia massa oblidats cants populars de nostra terra.

—Hem tingut la satisfacció d' extrenyer la mà á nostre bon amic y company don Miquel Plá, qui després d' una estada de tres anys á Filipinas, ha tornat altra volta á la llar payral.

Celebrém sa felís arribada y fem vots pera que sa estada entre nosaltres sia ben llarga.

—Acaba de publicarse 'l vólum dels treballs de la Assamblea Catalana celebrada á Reus. Ademés de las bases aprobadas, conté discursos dels senyors Permanyer, Guimerá Doménech, Riera y Bertrán Coroleu, Auléstia, Alsina, Gallissá, Durán y Ventosa, Tomasino, Font de Rubinat, Vigner, Sagner y Oliver y altrés de Barcelona.

Desde avuy se posa á la venda en las principals llibrerías y en la impremta de LO CATALANISTA.

—L' Ajuntament de Murcia ha declarat fill adoptiu de dita població al nostre compatriota senyor Feliu y Codina, per merits contrets ab sa comedia «Maria del Càrmen».

—La recaudació de la contribució industrial y territorial del tercer trimestre d' aquest exercici, tindrà lloch en los dias següents:

Sabadell, del 20 al 25; Saradñola, 25 y 26; Sant Cugat del Vallés, del 26 al 28; Ripollet, 28 y 29.

—Nostre particular amic lo jove lletrat don Joan Vivé y Argelaguet, ha obert son bufet d' Advogat en lo carrer de Sant Domingo, núm. 18.

Li desitjém molta sort y bon acert en la defensa de quants assumptos se-li confibin.

—Las oficinas del Registre de la Propietat d' aquest partit han sigut trasladadas al carrer de Gracia núm. 119 antich despatj del difunt notari senyor Marimón.

—Segons cartas rebudas de la Isla de Cuba se sab que moriren en un dels últims combats lo cabo Joseph Picanyol y 'l soldat Jaume Pons y Singla (D. E. P.), del reemplás d' aquesta ciutat.

Enviém lo mes sentit pésam á sas respectivas familias.

—Hem rebut lo cartell de convocatoria pera 'l certamen que celebrará en la vinenta festa major de Lleyda, la «Associació Catalanista» d' aquella ciutat.

L' excés d' original nos impideix publicarlo en lo present número. Ho farem en lo próxim.

—Desgraciadament los temors que va inspirarnos la noticia del estat grave del pare de nostre bon company y colaborador lo jove advocat don Joan Comès y Sorribes han vingut confirmats, donchs segons noticias rebudas de Balaguer nos comunican la trista nova d' haver mort lo passat dilluns.

No cal dir quant sentim aquesta desgracia y quant desitjém que concedeixca Deu santa resignació al nostre amic y demés familia pera poder soportar tant cruel colp.

—En l' article que publicarem lo diumenge prop-passat sobre l' *Hospital nou*, se 'ns deslissaren dos erradas d' importancia que mereixen correcció.

La primera, corresponent á la ratlla 25 de la página 6, que diu: *negaba* y ha de dir *regala*.

Y la segona perteneix á lo *periodo* comprés entre las ratllas 31 y 34 de la mateixa que diu: *Conve per exemple, ampliar los departaments pera malalts, establint enfermerias propias pera los assilats pera que aquestos no dificultin l' entrada als malalts de fora que ho sollicitin*; y ha de dir: *Convé; per exemple, ampliar los departaments pera malalts, establint enfermerias propias pera los assilats, pera que aquestos no dificultin l' entrada als malalts de fora que ho sollicitin*, que 's fassin.

D' aquest modo queda completat lo sentit de lo que 's volia expressar, si be que nostres lectors, per altra part, ja haurán comprés que 's tractava d' una errada involuntaria.

—Avuy tarde tindrà lloch en lo teatre Euterpe una extraordinaria funció de sarsuela per la companyia *Infantil* que dirigeix lo senyor Vi-

lanova y que 's compon de 40 noys y noyas. Posarán ab escena las sarsuelas en un acte *El Monaguillo*, *El Duo de la Africana* y *La Verbena de la Paloma*.

Per dita funció regirán preus baratissims. Orquesta *Muixins*.

—Es comentat favorablement y fins ab entussiasme per las personas sensatas y de responsabilitat de nostra ciutat lo discurs *La llengua Catalana* ab lo quin inaugura las tasques del present curs del Ateneu Barcelonés, lo genial poeta tràgich don Angel Guimerà.

Nos en felicitém de veras.

—Avuy tindrà lloch á Ripollet la inauguració de las obras del nou local del Centre Católich, pera quins actes hem rebut atenta invitació y programa redactat en nostra estimada llengua catalana. Al matí hi haurá Missa de comunió ab plática, solemne ofici ab sermó en catalá y benedicció de las obras del «Centre». Al vespre se celebrarà en lo local de la societat una solemne vetllada literaria musical. En lo próxim número nos ocuparém d' aquesta festa de Fé y Pátria.

—En los diaris del Mitjdia de Fransa hem vist anunciadas las condicions d' un *Gran certamen vocal, coral é instrumental en llenguadoch y en CATALÁ*, que segons expressió d' un d' aquells diaris, será una cosa sense precedents en la historia musical de la Fransa. A fi de contribuir á que oportunament se tinga en las nostras terras coneixement d' aquest concurs, ne traduhim las bases més apropiadas:

Reglament general.—Aquest concurs, á llahor de Moquin-Tandon y de Francisca de Cézelly, se celebrarà á Montpeller los dias 15 y 16 del vinent Agost. Te per objecte principal la investigació del cant antich y 'l conreu de la música meridional, d' origen popular ó d' origen professional, lo revivament dels instruments de música estilats en lo sigle XVI y anteriorment... Lo concurs es aplicable exclussivament: Primer, als idiomas meridionals desde Nissa á Bayona y de la regió mediterránea al centre de la Fransa y. segon, als idiomas catalans del Rosselló, de la Catalunya, del antich Regne de Valencia y de las Islas Balears:

«Se subdivideix en cinch categorías:

«1. Concurs d' orfeons.—2. Concurs de *quartetos* vocals.—3. Concurs de músicas d' armonia.—4. Concurs de *fanfaras* ab saxofons, ó sense.—5. Concurs de solistas (vocal ó istrumental).

«Serán otorgats un cert número de premis á tot cantador aislat ó á tot músich que toqui un dels instruments que s' ha dit del sigle XVI ó d' avans.

«Las adhesions han d' enviarse avans del primer de Maig al secretari general Rue de la Loge, 29, á Montpeller.

«Pera més detalls dirigirse al secretari general, ab la adressa que acabém de citar.»

—Heusaquí un trosset de la ressenya que fá 'l diari *L'Independence Belge* de la sessió de la cambra dels diputats, del dia 4 dels corrents; ¡com s' hi daleix un hom, pensant ab las cosas que hauríam d' arreglar consemblantment los catalans!

EN DEVRIENDT (parlant en flandés) interpela al senyor ministre de la justícia sobres la llista complementaria de las municipalitats flandesas publicada en lo *Monitor*, planyentse de que Bruseles y sas barriades no hagen sigut posades entre aquellas.

EN BERGEREM. ministre de la justícia, s' esforça en justificar la seva orde y fá la historia del assumpto.

EN COREMANS. No hi ha dupte de que la llei es terminant, però caldria una altra solució. Las actes dels judicis en materia penal haurien d' ésser redactadas en la llengua del acusat. Tots los funcionaris haurien de saber las duas llenguas (*francesa y flandesa*). Aquesta solució predicada ja fá temps per en Buls es de la meua completa aprobació.

EN COOMANS. Ha d' exigirse als funcionaris lo conexement del flandés; bé se 'ls hi exigeix que sápiguen de llatí y de grech.»

—Lo passat dijous al vespre arribá á aquesta ciutat, procedent de Madrid, lo diputat á Corts per aquest districte, don Timoteo Bustillo y López.

La Catalana. - Societat de segurs contra incendis

CARBONS ESPANYOLS.—SOCIETAT «MIERES» (ASTURIAS)

Lecanda, Maciá y Comp.^a

CONSTRUCCIONS DE FERRO INOXIDABLE EN EL CEMENT

===== Sistema MONIER privilegiat =====

Unich representant, JOSEPH CAPMANY.-Corominas, 57.-Sabadell

COMISSIONS DE TOTAS CLASSES

COMPRA Y VENTA DE FINCAS

ACCIONS DEL BANCH
de Sabadell

CANTITATS DISPONIBLES EN PAGARÉS É HIPOTECAS

PERA MÉS INFORMES

Carrer de las Balsas, 28.-SABADELL

Imprempta y Encuadernacions de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36.—SABADELL